

WIE ZIT WAAR IN DE RECHTBANK?

APRIL 2015 - POLITIEK IN PRAKTIJK #2

ProDemos Huis voor democratie en rechtsstaat

DOCENTENHANDLEIDING

DE WERKVORM IN HET KORT

De leerlingen vullen bij een plaatje van de rechtszaal in waar de rechter zit, en waar de verdachte, de advocaat, etc.

LEERDOEL

De leerlingen kennen de opstelling van een rechtszaal en ze weten wie er bij een strafrechtszaak betrokken zijn en hun rol is.

HOE LANG DUURT HET?

20 minuten

WAT HEB JE NODIG?

- * (kleuren)prints van werkblad 1 en 2
- * Schaar om kaartjes uit te knippen.

DE WERKVORM STAP VOOR STAP

1. Print werkblad 1 (liefst in kleur en op wat harder papier). Knip de kaartjes en de nummers uit.
2. Print werkblad 2 op A3-formaat of groter, liefst ook in kleur.
3. Introduceer het onderwerp: wie zit waar tijdens een rechtzaak. Vraag bijvoorbeeld of leerlingen op televisie wel eens een rechtzaal hebben gezien, of zelfs in het echt. Vraag of ze weten wanneer je naar de rechter moet en wat de rechter doet.
4. Vertel de leerlingen dat ze gaan ontdekken hoe het er aan toe gaat tijdens een rechtzaak. Tijdens een rechtzaak zijn verschillende mensen aanwezig, met allemaal een eigen rol. Sommige komen misschien bekend voor, zoals 'rechter', en 'advocaat', maar andere kennen ze waarschijnlijk niet: 'officier van justitie' bijvoorbeeld, of 'griffier'.
5. Ga met de leerlingen in een kring om een tafel zitten. Leg werkblad 2 op de tafel. Vertel dat ze een plaatje van een rechtzaak zien.
6. Verdeel de kaartjes over de leerlingen. Als er meer leerlingen dan kaartjes zijn, geef dan een kaartje per twee leerlingen en laat ze samenwerken. Geef ook de uitgeknipte nummertjes. De leerlingen met kaartje 1 krijgen nummertje 1, etc.
7. Vraag de leerlingen één voor één om voor te lezen wat er op hun kaartje staat. Weten ze wat voor rol ze hebben gekregen? Weten ze wat een rechter doet, en wat een advocaat doet, en wie de verdachte is? Het is niet erg als ze het nog niet zo goed weten, maar spreek ze vanaf nu aan met de naam en titel die op hun kaartje staat, zodat ze zich een beetje in hun rol gaan inleven.
8. Pak nu het tekstblad erbij. Laat de leerling met nummer 1 opstaan. U leest de tekst voor die bij nummer 1 staat. De leerling die nummer 1 heeft, weet nu wat hij zogenaamd heeft gedaan en waarom hij verdachte is. Vraag hem of haar op de plaat van werkblad 2 aan te wijzen waar hij in de rechtzaal zit. Als hij/zij er niet uit komt, mogen de anderen helpen. Als hij de goede plek heeft gevonden, mag hij daar zijn nummertje neerleggen. Daarna kan 'Tom' weer gaan zitten.
9. Daarna komt nr. 2 aan de beurt, rechter Richard. Laat hem/haar staan en lees de tekst voor. Nu moet ook rechter Richard zijn plek in de rechtzaal aanwijzen en zijn nummertje neerleggen.
10. Ga zo door tot alle nummers zijn geweest. De laatste twee zijn waarschijnlijk het moeilijkst.
11. Maak gebruik van de Achtergrondinformatie om bij elke rol eventueel iets extra's te vertellen, zodat de leerlingen meer gaan begrijpen over wat er tijdens een rechtzaak gebeurt.
12. Als de leerlingen meer aankunnen, kunt u de leerlingen ook zelfstandig aan het werk laten gaan met de werkbladen en het tekstblad, en de antwoorden daarna klassikaal bespreken.
13. Deze werkvorm is een vereenvoudigde versie van een bestaande werkvorm op www.rechtspraak.nl.

WERKBLAD 1

A: Knip de kaartjes uit. Geef elk kaartje aan een leerling. Als er meer leerlingen dan kaartjes zijn, laat leerlingen dan in twee- of drietallen bij elkaar zitten met een kaartje.

1		Verdachte Tom
---	---	-------------------------

5		Pers Journalist Jelle
---	--	---------------------------------

2		Rechter Richard
---	---	---------------------------

6		Publiek De vrienden van Tom
---	--	---------------------------------------

3		Advocaat Karim
---	--	--------------------------

7		Officier van justitie Henk
---	---	--------------------------------------

4		Getuige Hugo
---	---	------------------------

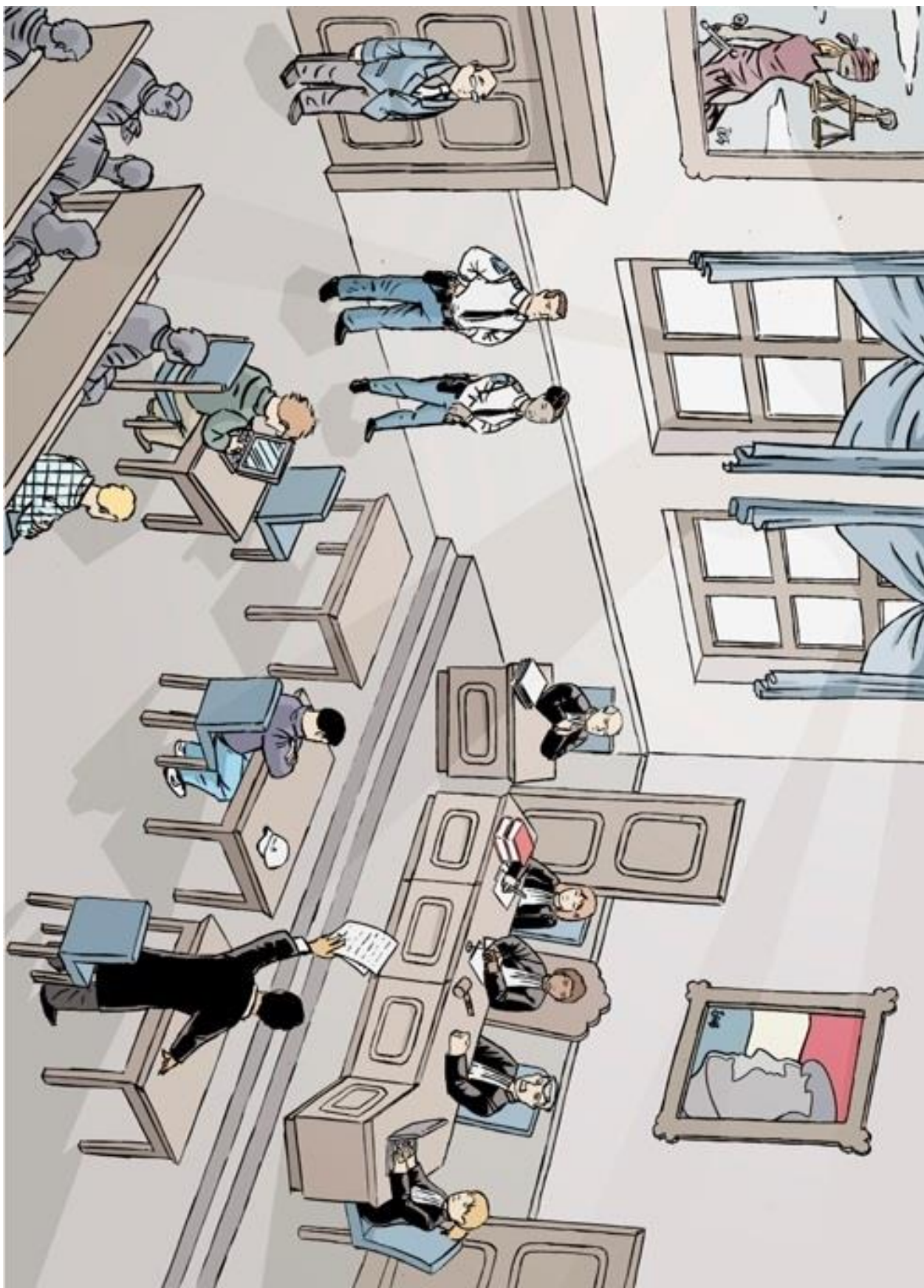
8		Griffier Anne
---	--	-------------------------

B: Knip deze nummers uit.

Geef de leerling(en) met kaartje nr.1 ook het losse nummertje 1, en zo verder.

WERKBLAD 2

TEKSTBLAD OM VOOR TE LEZEN

1. Verdachte

Ik ben Tom. Ik heb bij het uitgaan iemand het ziekenhuis in geslagen. Nu is er een rechtszaak over en ik ben de verdachte. Maar ik kon er niets aan doen, hij begon! Ik zit tegenover de rechters en die gaan mij zometeen allemaal vragen stellen.

2. Rechter

Ik ben Richard. Ik ben de rechter, samen met Selma en Nico. Vandaag zijn we met zijn drieën. Dat betekent dat we het over een ernstig misdrijf gaan hebben. Bij minder erge dingen doe ik het in mijn eentje.

Zie je die houten hamer voor me op tafel? Die gebruik ik meestal niet, maar je kunt zo dus wel zien dat ik de baas ben in de rechtszaal.

We gaan straks vragen stellen aan Tom. We willen van hem horen wat hij heeft gedaan, en waarom. We zullen ook luisteren naar zijn advocaat en de officier van justitie. Daarna vertellen we of Tom straf moet krijgen, en hoeveel.

3. Advocaat

Ik ben Karim. Ik ben de advocaat. Ik ben hier om Tom te verdedigen. Een rechtszaak is best moeilijk, en ik weet precies wat je wel en niet moet zeggen. Ik ga mijn best doen om ervoor te zorgen dat Tom geen straf krijgt. Of anders zo min mogelijk.

4. Getuige

Ik ben Hugo. Ik liep toevallig voorbij op de avond dat Tom die jongen sloeg. Ik ben nog niet in de zaal, maar als het mijn beurt is, brengen ze me naar binnen. Er is nog een plekje voor me vrij. Ik

moet dan vertellen wat ik gezien en gehoord heb. Voordat ik straks iets mag zeggen, moet ik beloven dat ik de waarheid zal spreken. Als ik ga liegen in de rechtszaal, dan ben ik strafbaar.

5. Pers

Ik ben Jelle. Ik ben journalist, daarom heb ik mijn computer bij me. Ik ga goed opletten en kijken wat er gebeurt. Straks schrijf ik er een stukje over en dat komt dan in de krant. Ik mag wel schrijven, maar niet filmen.

6. Publiek

Wij zijn vrienden van Tom. Veel rechtzaken zijn openbaar. Daarom mogen wij hier op de publieke tribune naar de rechtszaak kijken. We moeten wel stil zijn. We mogen dus niet roepen dat Tom onschuldig is.

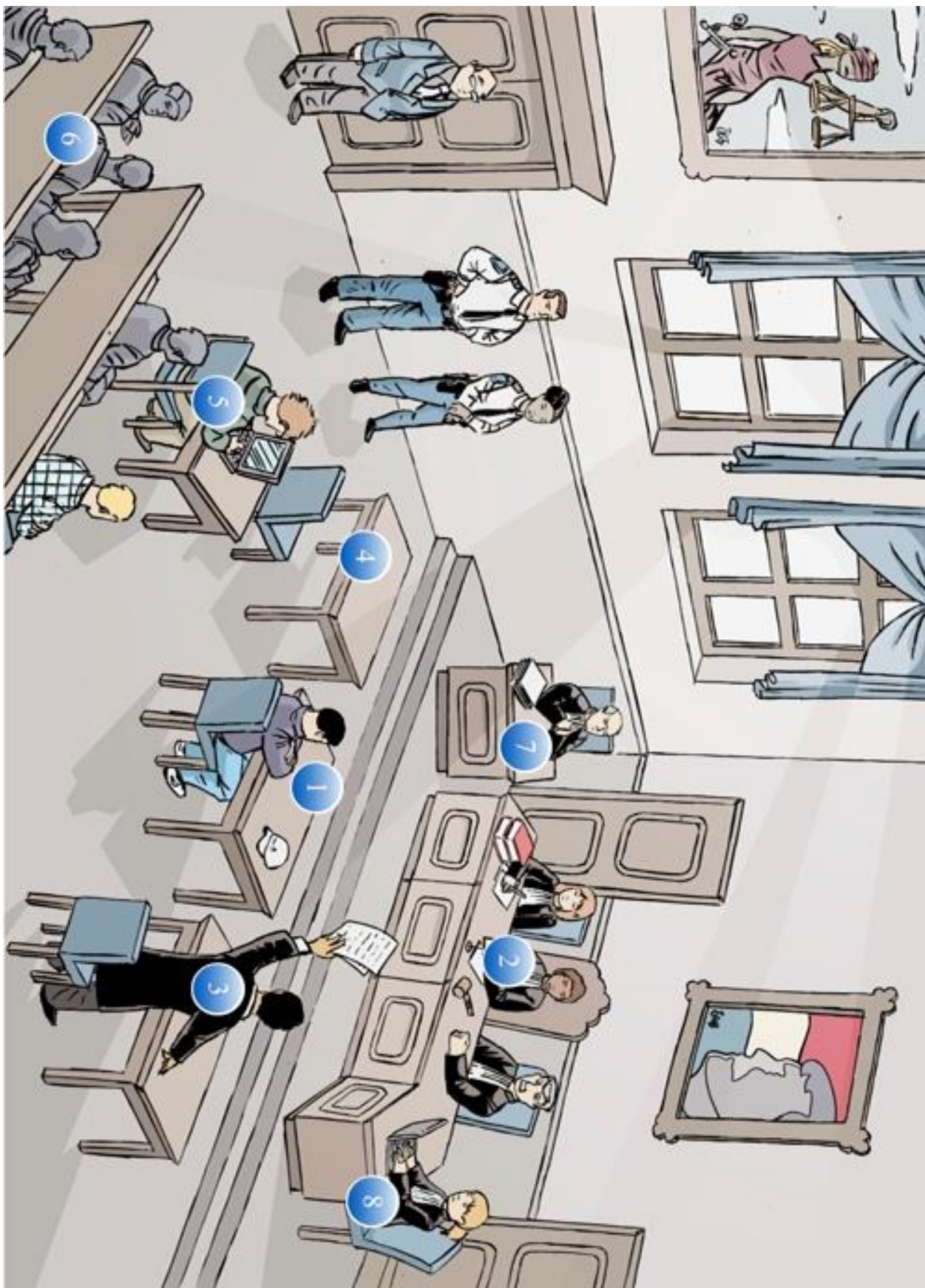
7. Officier van justitie

Ik ben Henk. Ik ben de officier van justitie. Ik ben degene die heeft besloten dat Tom voor de rechter moest komen. Ik ga straks vertellen wat Tom volgens mij heeft gedaan en waarom ik vind dat hij straf verdient. Aan het einde van de rechtszaak zeg ik ook tegen de rechters hoe hoog de straf volgens mij moet zijn. Maar de rechters zijn de baas, zij beslissen wat het wordt.

8. Griffier

Ik ben Anne. Ik ben de griffier. Ik werk voor de rechtbank en ik schrijf precies op wat iedereen tijdens de rechtszaak zegt. Zie je me zitten met mijn computer, rechts van de rechters?

Antwoordmodel

ACHTERGRONDINFORMATIE

Extra informatie over de rollen:

Verdachte

De verdachte zit tijdens een strafzaak tegenover de rechter. De rechter, de officier van justitie en de advocaat kunnen vragen aan hem stellen. De verdachte heeft een aantal rechten, zoals:

- een advocaat
- zwijgrecht: als de rechter tijdens de strafzitting vragen stelt aan de verdachte, hoeft hij geen antwoord te geven
- het laatste woord: hij kan bijvoorbeeld zeggen waarom hij het heeft gedaan, of spijt betuigen

Een verdachte is onschuldig tot het tegendeel is bewezen.

Advocaat

Iedereen in Nederland heeft recht op een eerlijk proces. De advocaat heeft in een strafzaak maar één doel: de belangen van de verdachte zo goed mogelijk verdedigen. Hij kan bijvoorbeeld:

- aan de rechter vragen om meer getuigen te horen
 - proberen aan te tonen dat de officier van justitie of de politie fouten heeft gemaakt
 - wijzen op omstandigheden die maken dat de verdachte een lagere straf verdient, of zelfs vrijgesproken moet worden
- De advocaat heeft vaak een pleitnota gemaakt. Daarin staat zijn verdediging op papier. Na afloop van zijn pleidooi geeft hij deze aan de rechter(s) en de officier van justitie.

Officier van justitie

De officier van justitie beslist of een verdachte voor de rechter moet komen en bereidt de strafzaak voor. Hij zorgt voor een strafdossier waarin alle stukken zitten. In de rechtszaal zien we de officier van justitie in zijn rol van openbaar aanklager. Aan het begin van de zitting vertelt hij waarvoor de verdachte terecht staat. Na het vragen stellen aan de verdachte vertelt de officier van justitie aan de rechter wat hij van de zaak vindt en welke straf hij eist. Als de officier van justitie in de rechtszaal het woord voert, staat hij altijd. De rechters blijven altijd zitten.

Rechter

Op de afbeelding staat niet één rechter, maar er staan drie rechters. Dat heet een meervoudige kamer. Ernstige strafzaken worden altijd beoordeeld door drie rechters. Tijdens de strafzitting stellen de rechters vragen aan de verdachte. Ze luisteren naar het verhaal en de eis van de officier van justitie, naar het pleidooi van de advocaat, naar het verhaal van het slachtoffer en naar de verdachte.

Griffier

De griffier zit rechts van de rechter(s). Hij maakt het verslag van de zitting. Zo'n verslag heet een proces-verbaal. Vaak schrijft de griffier ook het vonnis van de rechter uit, maar niet altijd.

Getuige

De getuige heeft iets gezien of gehoord dat belangrijk is voor de zaak. Hij komt tijdens de rechtszitting zijn verhaal doen. Eerst legt de getuige de eed of belofte af dat hij alleen de waarheid zal spreken. Liegt een getuige in de rechtszaal, dan is hij strafbaar. De rechter kan bij moeilijke zaken ook deskundigen vragen om tijdens de zitting hun verhaal te doen.

Publiek

Strafzittingen zijn openbaar. Dat betekent dat burgers op de publieke tribune kunnen kijken hoe het er in de rechtszaal aan toe gaat. Voor mensen jonger dan 18 jaar en voor grote groepen gelden regels om een zitting te mogen bijwonen. Een heel enkele keer kan een rechter besluiten dat publiek niet welkom is bij een strafzitting. De zaak wordt dan achter gesloten deuren behandeld. In het geval van de Amsterdamse zedenzaak wordt een gedeelte achter gesloten deuren behandeld.

Informatie over andere rollen die ook op de plaat staan:

Bode

De bode staat in de plaat bij de deur. De bode zorgt ervoor dat de zittingen ordelijk verlopen. Aan het begin van een zitting roept hij de naam van de verdachte. Hij zorgt er ook voor dat de getuigen en deskundigen op het goede moment de zaal worden binnengebracht. Buiten de rechtszaal is de bode degene aan wie bezoekers allerlei praktische vragen kunnen stellen, bijvoorbeeld waar ze moeten zijn en of een zitting op tijd begint.

Parketpolitie

Naast de bode staat de parketpolitie, duidelijk herkenbaar aan hun uniform en pistoolholster. De parketpolitie is onderdeel van de gewone politie, maar heeft dienst in het gerechtsgebouw. Zij zorgt voor de veiligheid in het gebouw. De parketpolitie brengt de verdachte vanuit de cel in het gerechtsgebouw naar de rechtszaal. Tijdens de zitting blijven de agenten aanwezig.

Slachtoffer

Slachtoffers van een misdrijf kunnen tijdens een strafzitting om schadevergoeding vragen. (Nabestaanden van) slachtoffers van ernstige misdrijven mogen ook tijdens de rechtszitting vertellen wat hen is overkomen en wat dat voor hen betekent. Ze mogen ook een schriftelijke verklaring afleggen. In deze plaat zit het slachtoffer op de voorste rij op de publieke tribune, met het egruite jasje.

Koning Willem-Alexander

In de meeste rechtszalen in Nederland hangt aan de achterwand een portret van Koning Willem-Alexander. Vaak is dat een officieel staatsieportret, maar soms ook een ander kunstwerk dat de koning afbeeldt. Dat is traditie. Vroeger werd recht gesproken 'in naam des konings', maar dat is eind vorige eeuw opgehouden, omdat de rechterlijke macht onafhankelijk is.

Deuren voor in de zaal

Achter de rechters en de officier van justitie ziet u twee deuren. De officier van justitie komt door de linkerdeur naar binnen. De rechterdeur is voor de rechter(s) en de griffier. De eigen deur voor de rechter onderstreept dat de rechter onafhankelijk en onpartijdig is.